

REPORTATGE | CIENTÍFICS EUROPEUS VAN BUSCAR A ANDORRA PROVES EN LA GRAN CONTROVÈRSIA GEOLÒGICA DEL SEGLE XIX

Rere la pista del Diluvi (o no)

No són tan coneguts com aquells viatgers i fotògrafs romàntics –els Deverell o Sandy–, però per aquestes valls també han desfilat

un reguitzell de geòlegs que, a la recerca de confirmació de teories científiques, van fer una mirada als usos i costums locals.

A. D.
Andorra la Vella

Al principi del segle XIX el món científic es debatia en una gran controvèrsia: de debò hi havia hagut el gran Diluvi que relata el Gènesi? O més aviat l'orografia terrestre es podia interpretar a través dels efectes d'una (o més) glaciació? Els científics europeus van sortir a la recerca de proves per sustentar el seu punt de vista i la serralada pirinenca va assolir un gran protagonisme enmig d'aquesta controvèrsia. Pels cims i valls pirinencs, incloent-hi els andorrans, van passar estudiosos –de l'alemany Albrecht Penck a l'escocès Stuart-Menteath, i són només dos noms de la llarga llista– als quals ara, el geòleg andorrà Valentí Turu, segueix la pista, intentant recuperar les impressions que van deixar escrites sobre el país. Les científiques i les que miren amb ulls sorpresos usos i costums d'un país tancat en si mateix.

El 1837 Louis Agassiz presentava a la Societat Suïssa de Ciències Naturals la teoria glacial i una munió de científics sortia a recórrer Europa per buscar proves físiques que li'n donessin suport o ajudessin a rebutjar-la. Els Pirineus es van convertir en un dels terrenys preferents per cercar vestigis geològics.

Un d'aquests primers excursionistes científics a recalcar al Principat va ser el francès Dupont. Un diluvionista. S'hi va deixar caure cap al 1844 (bé, aquest és l'any en què publica les impressions), des de l'Arrija. Visita Ordino (li diu Urdino), Encamp, la Massana i Escaldes (las Caldes, segons ell) i a Andorra la Vella, a prop de l'església, troba un

Mapa realitzat per Penck, el primer que detalla l'abast del glacialisme als Pirineus.

La controvèrsia no s'ha tancat del tot fins al segle XXI

bloc de granit aïllat, un bloc erràtic, en diuen els geòlegs, "que aporta com a evidència de les teories de la deriva de blocs per impressionants corrents d'aigua i gel, que és una transformació de la teoria inicial del Diluvi universal", puntualitza Turu.

Ell va fer la primera comparació entre el vessant sud i el nord de la serralada, amb les marcades diferències de temperatura. Per a ell això va facilitar l'existència de grans corrents diluvials, amb icebergs de glaç que transportaven grans rocs de granit. La teoria que defensava quedaria invalidada, però les seves observacions no van ser del tot inútils i van quedar plasmades en la primera cartografia de l'extensió de les llengües glacials, realitzada per

l'alemany Albrecht Penck.

Geògraf i geòleg nascut a Leipzig, Penck va descriure, amb Eduard Bruckner, els quatre períodes glacials. Una aportació vital al coneixement que va fer després de recórrer els Pirineus i els Alps. S'atansa a Andorra, tot i que no hi entra, però recull les aportacions d'altres viatgers científics que el van precedir i, amb elles i les seves observacions, fa que els Pirineus siguin la primera serralada cartografiada des del punt de vista glacial, a *El període glacial als Pirineus*, del 1883.

Tots els científics que van passar després pel Pirineu, i Andorra, ho van fer rere la pista de Penck i les seves decisives aportacions, recorda Turu, qui posa damunt de la taula

noms com el de Panzer, qui el 1930 escriu sobre la morrena de la Margineda, en el seu reconeixement del front glacial: arriba a dir que un bloc va caure sobre l'automòbil i l'hi va destrossar. En aquesta mateixa onada posterior a Penck, el 1906, va arribar un altre de molt més conegut per aquestes contrades, el francès Marcel Chevalier.

PENCK: UN ABANS I UN DESPRÉS

Però abans d'aquests, abans de Penck i les seves decisives aportacions, ja van ser uns quants els geòlegs que van transitar les valls. Entre els pioners, l'escocès Patrick William Stuart-Menteath. Va venir a Andorra per al treball *Sur les évidences d'une époque glaciaire miocène considérée spécialement dans les Pyrénées*, publicat al butlletí de la Societat Geològica de França el 1868. Del seu pas pel país deixa constància un altre geòleg, J. Bladé, qui el 1875 (*Études géographiques sur la Vallée d'Andorre*) relata la trobada amb l'escocès: aquest explora el país en el marc dels seus estudis, mentre que Bladé s'endinsava en arxius públics "fins ara inaccessibles per als estrangers".

La pugna entre la teoria del Diluvi i la de les glaciacions, per cert, no es va tancar definitivament fins al segle XXI, ja amb les tecnologies necessàries per datar amb eficàcia. I el primer lloc de tota la serralada pirinenca amb datació absoluta va ser Andorra, el 2004, amb un equip format per Turu, a través de la Fundació Marcel Chevalier, i científics de la Universitat de la Corunya, de l'Institut Geològic de Laxe. El mètode, mesurar el temps d'exposició de la superfície de les roques a la radiació còsmica.

CINEMA | DIVENDRES VINENT, A LA MASSANA

Hugo Stuen presentarà al país la pel·lícula 'Solo'

REDACCIÓ
Andorra la Vella

El director Hugo Stuen visitarà divendres vinent el Principat per presentar al públic la pel·lícula *Solo*, una coproducció en què participa l'empresa andorrana Imminent, que dirigeix Josep Pozo. El film està protagonitzat per

Alain Hernández i Aura Garrido i explica la peripècia d'un surfista que, després de patir un accident a Fuerteventura, va haver de lluitar per sobreviure durant 48 hores tot sol, amb el maluc fracturat i altres ferides. El relat està inspirat en fets reals.

Stuen participarà en una trobada que se celebrarà a la Massa-

na (divendres vinent, a les 19.30 hores) en el marc d'una fira que inclourà diverses activitats culturals i esportives.

Stuen, fill del conegut realitzador televisiu, estarà acompanyat de Pozo. Ambdós parlaran de la cinta en un acte que també inclourà la projecció del tràiler, el *making of* del film i l'avançament d'algunes imatges. Això mentre arriba el moment de l'estrena a les sales comercials. *Solo* es va estrenar en el marc del Festival de cinema de Màlaga.

Imatge del film, protagonitzat per Alain Hernández i Aura Garrido.